

Bříza (*Betula*)

Popis rostliny:

Bříza je listnatá dřevina z čeledi břizovitých. Bříza bělokorá je zdaleka nejhojnější druh břízy v Evropě. Strom bývá až 25 m vysoký s oválnou korunou. Borka je za mlada hladká, žlutavě až načervenalé hnědá, později bílá až šedobílá, loupavá, v dolní části kmene popraskaná. Listy borovice jsou střídavé, řapíkaté, trojúhelníkovité až vejčité, dvojité pilovité, ke špičce zúžené, za mlada chlupaté, později lysé. Květy jsou v jehnědách. Samčí jehnědy jsou na konci loňských větví, přisedlé, 3-7 cm dlouhé, převislé, žluté až žlutohnědé. Samičí jehnědy jsou 1-4 cm dlouhé, stopkaté, zelené, zpočátku vzpřímené, po opylení převislé. Plodit začíná ve stáří 10-15 let a dožívá se až 150 let.

Půdně-klimatické podmínky:

Je to typický pionýrský druh, který rychle kolonizuje zpustlé kulturní krajiny (louky, skřívky, výsypky, apod.). Bříze vyhovují světlejší lesy a jejich okraje, paseky, rašeliniště, pastviny, skály. Daří se jí i na půdách chudších, sušších i extrémně kyselých. Vyžaduje však světlé stanoviště, ve stínu brzy umírá. Vůči nepříznivému klimatu je velice odolná, pravděpodobně to souvisí s nápadně bílou kůrou, která odráží dopadající sluneční záření.

Agrotechnika:

Bříza nepatří mezi příliš hospodářsky využívané stromy. V hospodářských lesích je považována spíše za plevelný strom. Náročnější požadavky má pouze na dostatek světla. Jelikož břízy, až na výjimky, nerostou v monokulturách, ale jsou přítomny takřka ve všech lesích, jejich těžba se provádí běžnou těžební technikou.

Technologie zpracování:

Pro energetické účely se březové dřevo upravuje převážně do formy palivového dřeva, tedy polen různé velikosti.

Parametry paliva:

Podíl chlóru a síry je velice malý. Obsah popela je vyšší než například u smrku či buku. Bříza vysychá při dobrém skladování na vlhkost až 15 %, čímž dosahuje výhřevnosti asi 15 MJ.kg⁻¹. Dřevo břízy se snadno vzněcuje, což je dáno obsahem alkoholu betulinu ve dřevě a hlavně v kůře. Betulin se snadno uvolňuje, rozkládá a tvoří snadno zápalné páry.

Rozbor paliva:

A _d	V _{daf}	C _{daf}	H _{daf}	O _{daf}	N _{daf}	Cl _d	S _d	q _{p,net,d}
% _{hmot}								MJ.kg ⁻¹
2,34	83,3	49,1	6,29	44,3	0,26	<0,01	0,02	18,3

Biochemický rozbor [%_{hmot.}]

tříslovina	12,25±0,64	pryskyřičné látky	3,73±0,12
lignin	13,33±0,6	holocelulóza	63,59

Technologie využití:

Jak již bylo řečeno, bříza se nejčastěji upravuje do formy polen, která se spalují v nejrůznějších lokálních topeništích, jako jsou krby, kamna či sporáky. Pokud není využívána během celého provozního cyklu, využívá se alespoň na zátop. Ostatní formy, jako je štěpka, piliny a ostatní odpad, se využívají ve stejných zařízeních jako dřevo jiných dřevin.

Vlastnosti popela:

Popela vzniká při spalování břízy málo, teploty tavitelnosti jsou dostatečně vysoké. Podíl těžkých kovů v popelu je malý.

Chemický rozbor [%_{hmot.}]

P ₂ O ₅	2,25	CaO	16,32	MnO	1,680	Hg	<0,001
Al ₂ O ₃	9,35	K ₂ O	7,41	Cl	1,150	Cr	0,009
Na ₂ O	2,00	Fe ₂ O ₃	3,80	Pb	<0,001	Ni	0,009
SO ₃	1,02	MgO	3,96	Cd	<0,001	V	ND
SiO ₂	48,4	TiO ₁	0,57	Cu	0,046	Zn	0,018

Teploty tavitelnosti vyžíhaného popela [°C] (poloredukční atmosféra)

teplota deformace	1032	teplota tání	1132
teplota měknutí	1038	teplota tečení	1140

Ekonomika:

Díky poměrně velkému rozšíření je toto palivo poměrně snadno dostupné ve formě palivového dřeva, kdy se cena pohybuje od 850,- Kč/ prm sypaného po 1.790,- Kč/ prm rovnaného štípaného dřeva.

Příklad označení paliva dle ČSN P CEN/TS 14961:

Dřevní piliny s vlhkostí do 20 %, obsahem popela do 3 %, výhřevností 14 MJ/ kg a sypnou hmotností 140 kg/ m³.

Původ:	1.2.1.1 Chemicky neošetřené dřevní zbytky bez kůry
Obchodní forma:	Piliny
Obsah vody:	M20
Obsah popela:	A3.0
Informativní údaje:	Výhřevnost: q _{p,net,ar} 14 MJ/ kg
Sypná hmotnost:	170 kg/ m ³

Použité symboly:

A...popel, d...sušina, daf...hořlavina, q_{p,net}...výhřevnost, V...podíl prchavé hořlaviny.

Hodnoty použité v tomto listu nejsou průměrnými hodnotami, ale jsou to hodnoty zjištěné v rámci grantového projektu Energetické parametry biomasy, GAČR 101/04/1278.

VŠB-Technická univerzita Ostrava • **Konzultační centrum biomasa**

17. listopadu 15/2172, 708 33 Ostrava-Poruba

tel.: 597 323 851-2 • fax: 597 324 295 • e-mail: biomasa@vsb.cz • www.biomasa-info.cz

